

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre SŠ

5. ročník, školský rok 2012/2013

Písomný test pre kategórie A a B

1. Prečítajte si úryvok zo staroslovienskej skladby Život Konštantína Filozofa – Moravsko-panónska legenda.

„Po tom, čo strávil na Morave 40 mesiacov, vydal sa vysvätiť svojich učeníkov. Po ceste ho prijal Kocel, panónske knieža, ktorý si veľmi obľúbil slovienske písmo a naučil sa ho. A zveril mu do 50 učeníkov, aby ich vyučil. Preukázal mu veľkú úctu a odprevadil ho ďalej“

Od príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu po ich úmrtia a vyhnanie žiakov uplynulo menej ako 25 rokov. Boli však bohaté na udalosti, význam ktorých presiahol hranice Veľkej Moravy.

V odpoved'ovom hárku doplňte dátumy, kedy sa nasledovné udalosti udiali:

- a) dišputa s tzv. trojjazyčníkmi v Benátkach
- b) schválenie slovanských bohoslužobných kníh pápežom
- c) vysvätenie Metoda za arcibiskupa v Ríme
- d) vyhlásenie priamej ochrany Veľkej Moravy Svätou stolicou
- e) vyhnanie prívržencov slovanskej liturgie

2. Pomenujte súhrnným názvom kultúry, ktoré sa postupne vyvinuli v oblasti dnešného Grécka:

- a) kultúra v oblasti ostrovov Egejského mora
- b) kultúra pevninského Grécka vytvorená Achajcami
- c) kultúra v oblasti Kréty

3. V odpoved'ovom hárku doplňte vyznačené miesta v texte:

Hegemónia Atén nad celým Gréckom kulminovala v 5. storočí p.n.l. za vlády Perikla. So svojimi spojencami v boji proti Peržanom založil**A**..... so sídlom na ostrove Délos. Všetci museli prispievať povinnými vkladmi, ale spolok pod Periklovým vedením čoraz viac presadzoval aténske mocenské záujmy. Preto viac zodpovedal názov**B**.....

4. Z ponuky podčiarknite v odpoved'ovom hárku názvy tých štátov, ktoré sa zúčastnili rokovaní viedenského kongresu po skončení napoleonských vojen:

Francúzske kráľovstvo, Veľká Británia, Belgické kráľovstvo, Grécke kráľovstvo, Talianske kráľovstvo, Ruská ríša, Nemecké cisárstvo, USA, Rakúsko - Uhorsko, Poľské kráľovstvo.

5. Vyberte správnu odpoveď a označte ju v hárku:

Portugalsko a Španielsko, námorné veľmoci raného novoveku, videli svoje sily a šance uspieť vo vzájomnom súperení ako vyrovnané. Preto uprednostnili dohodu o rozdelení si sveta na sféry vplyvu, podnikania objavných ciest a následného využitia kolónií a ich bohatstva pred konfrontáciou. Dohoda o rozdelení koloniálnych sfér sa konala v roku..... v meste:

- a) Valencia b) Tordesillas c) Madrid d) Lisabon

6. Z ponuky vyberte a utvorte iba správne dvojice:

A Giuseppe Mazzini	1 detronizácia Tudorovcov
B Berta von Suttner	2 Modrý kríž
C Anton Bernolák	3 Tatrín
D Oliver Cromwell	4 mierové hnutie
E knieža Metternich	5 Mladé Taliansko
F Napoleon Bonaparte	6 Utrechtský mier
H Sulejman Nádherný	7 Epos Svatopluk
I Alžbeta I. anglická	8 Trojspolok
J Milan Hodža	9 bitka pri Viedni 1683
K Henri Dunant	10 porážka španielskeho loďstva 1588

7. Ľudstvo zažilo viac mierových dní, ako vojnových. Napriek tomu sa nám dejiny môžu javiť ako pohyb od konfliktu ku konfliktu. Niektoré dlhotrvajúce spory nevyriešili ani vojny, ale krátke a rozhodujúce bitky, ktoré zmenili mapu Európy, či mocenské postavenie bojujúcich strán.

Do odpoved'ového hárku pripíšte k slávnym bitkám dátumy a prirad'te k nim v chronologickej postupnosti (od najstaršej) aj poradové čísla:

- A bitka národov pri Lipsku
- B bitka pri Bielej hore
- C bitka pri Gettysburgu
- D bitka pri rieke Lech
- E bitka pri Rozhanovciach

8. V odpoved'ovom hárku podčiarknite pojmy, ktoré logicky do skupiny nepatria:

- a) richtár, župan, prelát, taverník, palatín
- b) Sasi, Sclavi, Slavi, Sloveni, Vinidi
- c) Mojmír, Rastislav, Svätopluk, Wiching, Kocel'

9. V r. 1785 založili slovenskí evanjelickí vzdelanci v Banskej Bystrici *Slovanskú spoločnosť*. Spolok vydával *Staré noviny literního umění*. Bola to svojim charakterom a cieľmi učená spoločnosť. **Vymenujte aspoň dvoch predstaviteľov tohto spolku. Odpoveď zapíšte do odpoved'ového hárku.**

10. Prečítajte si úvodnú vetu zo zakladajúcej listiny univerzity v Trnave.

„Často sme v duchu úzkostlivo zvažovali, ako by sme mohli v uhorskom kráľovstve jednak rozšíriť katolícke náboženstvo, jednak zabezpečiť dôstojnosť vznešenému uhorskému národu, a tu sa nám okrem iných pomocných prostriedkov ako prvoradý krok núkalo založenie nejakej univerzity, lebo v nej by sa zjemňovali mysle tohto bojového národa a zároveň by schopní ľudia získali vzdelanie potrebné na vedenie cirkvi, ako aj verejnú správu.“

Úryvok ukazuje, že v dobovom kontexte sa univerzita s filozofickou a teologickou fakultou vnímala ako dôležitý nástroj rekatolizácie krajiny a jej „bojového národa“. **Kto, v akom postavení a kedy založil univerzitu v Trnave? Odpoveď zapíšte do odpoved'ového hárku.**

11. Mária Terézia, Jozef II. a František I., panovníci habsburskej dynastie, zrealizovali množstvo reforiem a zaviedli opatrenia, ktoré menili predchádzajúci stav. Úloha sa však zameriava na to, či dokážete rozlíšiť, čo neurobili, neiniciovali a nezaviedli.

Vyberte z ponuky práve takéto udalosti a zapíšte ich do tabuľky v odpoved'ovom hárku:

Mária Terézia: urbárska regulácia, založenie Banskej akadémie, Ratio educationis, založenie trnavskej univerzity, vojna o rakúske dedičstvo.

Jozef II.: rušenie kláštorov, založenie generálnych seminárov, tolerančný patent, zrušenie nevoľníctva, odhalenie hnutia uhorských jakobínov.

František I.: viedenský kongres, pragmatická sankcia, Svätá aliancia, menovanie kniežat'a Metternicha za kancelára, vyhlásenie rakúskeho cisárstva.

12. V odpoved'ovom hárku doplňte vyznačené miesta v texte.

Hoci sa všeobecne tvrdí, že cirkev bola oporou kresťanských panovníkov, zažili i tieto dve inštitúcie zložitú obdobie poznačené dlhoročným mocenským sporom o právo dosadzovať (menovať) biskupov. Tento významný spor stredoveku označujeme ako ... **A** ... sa skončil v roku ... **B** ... kompromisnou dohodou, tzv. ... **C**

13. Do odpoved'ového hárku napíšte roky vojny a z uvedených možností zakrúžkujte správnu odpoveď:

V krymskej vojne v rokoch bojovalo Rusko proti:

- a) krymským Tatárom
- b) Osmanskej ríši a jej západoeurópskym spojencom
- c) náboženským sektám, ktoré si vytvorili komunity na Kryme

14. Pozorne si prezrite karikatúru. Všimnite si dobové uniformy. Uveďte, akú udalosť karikatúra zobrazuje a ktorý štát reprezentuje tretia postava zľava. Odpoveď zapíšte do odpoved'ového hárku.

15. Z vymenovaných udalostí utvorte:

A - chronologický reťazec v časovej perspektíve

a) pochod na Rím, b) Žilinský manifest, c) Noc dlhých nožov, d) Zmluva o neútočení medzi Nemeckom a Sovietskym zväzom e) založenie Univerzity Komenského v Bratislave.

B - retrospektívny reťazec

a) vytvorenie NATO, b) rozpad ZSSR, c) Postupimská konferencia, d) ukončenie vojny vo Vietname, e) vypuknutie vojny v Kórei

Správne odpovede zapíšte do odpovedového hárku

16. Obraz Guernica je veľmi silnou protivojnovou výpoveďou. Do odpovedového hárku napíšte meno autora maliara ...A ... a udalosť ... B ..., ktorá ho k tvorbe obrazu inšpirovala:

17. Helsinská konferencia v roku otvorila celú škálu spoločensko-politických otázok, ktoré súhrnne nazývame helsinský proces. Najvýznamnejšia z nich sa týkala dimenzie Helsinský proces ovplyvnil aj niektoré, voči vláde opozičné skupiny v Československu..... Do odpovedového hárku napíšte chýbajúce údaje.

18. O rokovaniach so sovietskym straníckym vedením v Moskve, v januári r....., sa nasledovne vyjadril, jeden z politických symbolov tohto obdobia:

„Opatrne som sa vyhýbal pojmom „reforma“, „reformný“, nehovoriac už o pojme „revízia“. ... Namiesto toho som sústavne používal slová ako „obnova“, „oživenie“ ... taktiež som sa zdržal citovania Marxových úvah o nevhodnosti Ruska ako krajiny súčasnej na uplatnenie socializmu.“

Do odpovedového hárku zapíšte odpovede na otázky: Ako sa súhrnne nazýva „ozdravovací proces“ v Československu, jeho hlavný predstaviteľ a v ktorom roku sa konali rokovania?

19. Začiatkom 60. rokov 20. storočia riešili najmocnejší muži sveta americký prezident J. F. Kennedy a sovietsky vodca N. S. Chruščov pálčivé problémy medzinárodných vzťahov. Zvyčajne ich označujeme ako krízy studenej vojny. Jednu z nich (odohrávajúca sa na európskom kontinente), vám pripomenie dobová fotografia (obr. 1) z roku 1961. **Do odpoved'ového hárku napíšte názvy kríz a čo bolo ich podstatou:**

Obr. 1

Obr. 2 (osobnými posolstvami bolo nebezpečenstvo vojny odvrátené a kríza zastavená).

20. Pomocou odpovedí na uvedené otázky vylúštite krížovku a tajničku vpíšte do odpoved'ového hárku:

1. Spôsob vlády podriadený priamo panovníkovi
2. Uhorský panovník, za vlády ktorého vypukli stavovské povstania, ktoré videli František Vešeláni, Imrich Tököli a Juraj II. Rákoci
3. Predchodca továrenskej výroby, dielňa
4. Racionálny slovník vied, umení a remesiel
5. Najvýznamnejšia hospodárska reforma Márie Terézie
6. Nariadenie Jozefa II. o vykonávaní cirkevných obradov
7. Dielo Mateja Bela
8. Organizačný poriadok pre školstvo z r. 1777
9. Minister financií, obchodu a kolónií, ktorý viedol hospodárstvo Francúzska novými metódami
10. Jednotný politický národ Uhorska
11. Označenie atmosféry vlády Jozefa II.
12. Latinsky –kupec, obchodník
13. Osvietenstvo, vek...
14. Tzv. prírodné - rozumové náboženstvo

Autori: PhDr. Anna Bocková, PhD., PhDr. Daniela Kodajová

Recenzent: PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc.

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydal: IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2013